

Verantwoording aanpak georganiseerde criminaliteit 2012

OPENBAAR MINISTERIE & POLITIE

Versie:
Status:
Datum:

Definitief
1 juli 2013

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
1.1	Methode en terminologie	4
1.2	Opzet	5
2.	Strafrechtelijke aanpak	6
2.1	LP en dNR: aanpak prioritaire aandachtsgebieden	6
2.1.1	LP en dNR: casuïstiek aanpak prioritaire aandachtsgebieden	7
2.1.2	LP en dNR: cijfers aanpak prioritaire aandachtsgebieden ..	8
2.1.3	LP en dNR: aanpak op andere aandachtsgebieden	10
2.2	Arrondissementsparketten en regiokorpsen	10
2.2.1	Arrondissementsparketten en regiokorpsen: casuïstiek aanpak op prioritaire aandachtsgebieden	11
2.2.2	Arrondissementsparketten en regiokorpsen: cijfers aanpak op prioritaire aandachtsgebieden	13
2.2.3	Onderzoeken op andere aandachtsgebieden	15
2.3	FP en BOD-en	16
2.3.1	FP: casuïstiek	17
2.3.2	FP en BOD-en: cijfers aanpak	18
3.	Geïntegreerde aanpak en niet-strafrechtelijke interventies	20
3.1	Geïntegreerde aanpak in de regio's	20
3.1.1	Geïntegreerd werken in de regio's	20
3.1.2	Niet-strafrechtelijke interventies in de regio's	21
3.2	Niet-strafrechtelijke interventies van LP/dNR en FP/ BOD-en	22
3.2.1	LP/ dNR	22
3.2.2	FP/ BOD-en	23
4.	Aandachtspunten en conclusie	25

1 Inleiding

In deze rapportage maken het College van procureurs-generaal en de Korpsleiding van de Nationale Politie inzichtelijk op welke manier de georganiseerde ondermijnende criminaliteit in 2012 is aangepakt en welke resultaten dat heeft opgeleverd.

De volgende thema's staan daarin centraal¹:

- Smokkel van of grensoverschrijdende handel in cocaïne of heroïne;
- Productie van of (nationale en internationale) handel in synthetische drugs;
- Grootschalige hennepcultuur.
- Smokkel van of grensoverschrijdende handel in mensen;
- Witwassen van wederrechtelijk verkregen vermogen;
- Zware milieucriminaliteit
- Financieel economische criminaliteit (Finec) die wordt aangepakt door het Functioneel (FP) Parket en de Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD-en)
- Ideologisch gemotiveerde zware en georganiseerde misdaad, waaronder terrorisme en extreme vormen van activisme;
- Smokkel van of grensoverschrijdende handel in vuurwapens en explosieven
- Hollandse Netwerken, de aanpak van de belangrijkste subjecten in de Nederlandse georganiseerde criminaliteit. Zij zijn actief op o.a. bovengenoemde thema's en vaak betrokken bij levensdelicten.

In het vervolg van de rapportage worden deze thema's aangeduid als 'de prioritaire aandachtsgebieden'.

Doelstelling en handhavingstekort

De doelstelling van de Minister van Veiligheid en Justitie is om in 2014 op deze prioritaire aandachtsgebieden twee keer zoveel criminele samenwerkingsverbanden (csv's) aan te pakken als in 2009. Hierover zijn afspraken gemaakt met OM en Politie. De doelstelling vloeit voort uit het in 2009 gesignaleerde handhavingstekort in de haalcriminaliteit. OM en Politie gaven toen aan slechts 20% van de bekende criminele samenwerkingsverbanden te kunnen aanpakken, o.a. door schaarse opsporingscapaciteit. De doelstelling voor 2012 lag op 135% van het aantal csv's dat in 2009 middels projectmatig opgezette opsporingsonderzoeken is aangepakt.

Met 148% is die doelstelling in 2012 overall ruim gehaald. Een verdere uitsplitsing levert het volgende beeld op. Voor arrondissementsparketten en regiokorpsen is met 330 aangepakte csv's het resultaat 152% van dat in 2009. Voor Landelijk Parket (LP) en de dienst Nationale Recherche (dNR) ligt dat percentage met 253 aangepakte csv's op 151% van het aantal in 2009. En het ligt, met 205 aangepakte csv's, op 140% voor het Functioneel Parket (FP) en de onderzoeken die de Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD-en) onder het gezag van het FP uitvoeren².

Overigens was in 2012 was de problematiek van het handhavingstekort onveranderd actueel. OM en Politie³ moesten doorlopend keuzes maken over welk csv wordt aangepakt en op welke manier. Incidenten die acuut grootschalig onderzoek behoeven (levensdelicten, ontvoeringen, vermissingen), leidden er niet zelden toe dat projectmatig opgezette onderzoeken naar een csv tijdelijk of gedeeltelijk

¹ Met het oog op de doelstelling (2010-2014) voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit die de Minister van Veiligheid en Justitie heeft gesteld in het programma Nederland Veiliger en het Nationaal Dreigingsbeeld 2008. I.v.m. de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren is ook het thema smokkel van- of grensoverschrijdende handel in vuurwapens en explosieven meegenomen. Strikt genomen behoort dit thema sinds 2009 niet meer tot de prioriteiten op basis van het NDB.

² Zie de overzichten 2, 4 en 9 verderop in deze rapportage.

³ En andere opsporingsdiensten

wordt stilgelegd. Ook andere landelijke prioriteiten of thema's die extra aandacht behoeven veroorzaken druk op de aanpak van csv's.

Andere aandachtsgebieden en andere soorten onderzoeken

Omdat de doelstelling voor 2014 uit gaat van projectmatig opgezette opsporingsonderzoeken op de geprioriteerde aandachtsgebieden, ligt daar in deze rapportage een belangrijk accent op. Nu echter steeds duidelijker wrdt dat veel criminele samenwerkingsverbanden niet statisch zijn, maar bestaan uit individuen die flexibel zijn en voortdurend van samenstelling, rolverdeling en werkterrein veranderen, hechten College en Korpsleiding eraan om ook aandacht te besteden aan de aanpak van georganiseerde criminaliteit op andere thema's zoals fraude, vermogenscriminaliteit en geweld. Ook wordt aandacht besteed aan een breder scala van soorten onderzoeken. Immers niet alleen projectmatige onderzoeken, maar ook Teams Grootschalige Opsporing (TGO), reguliere onderzoeken en 'korte klap'- onderzoeken leveren een bijdrage aan de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Al deze inspanningen worden verricht met inzet van dezelfde, beperkte, opsporingscapaciteit.

Geïntegreerde aanpak

De doelstelling voor 2014 betreft niet uitsluitend het strafrechtelijk aanpakken van csv's. Er is breed overeenstemming over de noodzaak om georganiseerde criminaliteit geïntegreerd aan te pakken. Dat wil zeggen niet alleen langs strafrechtelijke weg, maar ook middels het inzetten van bestuurlijke, fiscale en andere instrumenten, zoals bijvoorbeeld verstoren en tegenhouden. Onder het motto 'misdad mag niet lonen' heeft het afpakken van door misdaad verkregen vermogen daarbinnen speciaal de aandacht. Dat kan langs strafrechtelijke, maar ook langs fiscale of bestuurlijke weg. De geïntegreerde aanpak kenmerkt zich door intensieve informatiedeling en samenwerking met publieke en private partijen. Door geïntegreerd te werken kan schaarse capaciteit slimmer worden ingezet om zoveel mogelijk criminelen te raken.

De programma's, projecten en structuren etc. die zijn opgezet om de geïntegreerde en financiële aanpak van de grond te krijgen en te intensiveren (vaak ook bedoeld voor andere vormen van criminaliteit dan alleen de georganiseerde misdaad) worden in deze rapportage bekend verondersteld. In deze rapportage wordt daarover geen verantwoording afgelegd. Wel is een hoofdstuk (hoofdstuk 3) gewijd aan de geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit en aan activiteiten en interventies die daar het resultaat van zijn.

1.1 Methode en terminologie

Terminologie

Sinds 1 januari 2013 is de Nationale Politie (NP) een feit. Deze rapportage gaat voornamelijk over de periode daarvoor. Om die reden worden de oude aanduidingen 'regiokorps' (in de NP 'eenheid') en dienst Nationale Recherche (dNR, in de NP 'Dienst Landelijke Recherche' (DLR)) gehanteerd.

In deze rapportage komen de begrippen ondermijning, georganiseerde criminaliteit en geprioriteerde aandachtsgebieden voor. Dat zijn geen synonieme, maar wel overlappende begrippen.

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat georganiseerde criminaliteit op de geprioriteerde aandachtsgebieden als ondermijnd beschouwd kan worden. Maar ook niet-georganiseerde criminaliteit op deze aandachtsgebieden en criminaliteit op andere thema's kunnen ondermijnd zijn, dat wil zeggen (het vertrouwen in) maatschappelijke structuren schaden.

Methode

Zoals in voorgaande jaren gaat deze rapportage over de aanpak van georganiseerde misdaad door arrondissementsparketten en regiokorpsen, alsmede door het Landelijk Parket (LP)/ de dienst Nationale Recherche (dNR) van het Korps landelijke politiediensten (KLPD) en het Functioneel Parket (FP)/ de Bijzondere Opsporingsdiensten(BOD-en).

Deze rapportage bevat veel cijfers. Die zijn van belang, maar geven per definitie een oppervlakkig en beperkt beeld van de werkelijkheid. Achter de cijfers zit het verhaal over de invalshoeken die zijn gekozen, de nieuwe wegen die zijn verkend, de weerbarstigheid van de praktijk en de professionaliteit van de betrokken OM-ers en politiemensen die aan zaken hebben gewerkt. Voor dat verhaal is in deze rapportage volop ruimte. Alle genoemde OM- en politieonderdelen hebben er een bijdrage aan geleverd.

Bij het genereren van het cijfermateriaal is dit jaar voor het eerst gebruik gemaakt van het systeem Landelijk Zicht op Zaken/ Landelijk Overzicht Georganiseerde Criminaliteit (LZOZ/LOGC). Eerder gebeurde dat handmatig, middels informatie die was verkregen uit vragenformulieren. De cijfers betreffen dezelfde categorieën onderzoeken (op dezelfde aandachtsgebieden) en opgelegde straffen als in voorgaande jaren en zijn daarmee dus vergelijkbaar. Ter vergelijking zijn meestal ook de cijfers uit die jaren gegeven. Daarnaast zijn voor het eerst ook cijfers gegeven over andere aandachtsgebieden en andere soorten onderzoeken. Die laten zich vanzelfsprekend niet met eerdere jaren vergelijken.

Het werken met het nieuwe LZOZ/ LOGC geeft een aanzienlijk completer beeld van de onderzoeken die worden uitgevoerd. Gebleken is echter ook dat een aantal gegevens waarover eerder werd gerapporteerd, niet of nog niet uit het nieuwe systeem te genereren zijn. De oorzaken liggen in een combinatie van gebruikersgewenning en de opbouw van het systeem. Het betreft cijfers over gelegd beslag, opgemaakte ontnemingsvorderingen en internationale samenwerking in relatie tot de onderzoeken waarover wordt gerapporteerd.

Wel zijn, net als in eerdere jaren, door het Bureau Ontnemingswetgeving OM (BOOM) gegenereerde cijfers over opgelegde ontnemingsmaatregelen opgenomen. In verband met internationale samenwerking is ervoor gekozen gegevens op te nemen over het aantal buitenlandse onderzoeken waaraan Nederland middels rechtshulp een bijdrage levert.

De kwantitatieve gegevens over bestuurlijk en geïntegreerde aanpak in paragraaf 3.1.2 zijn afkomstig van Regionale Informatie en Expertisecentra (RIEC's). De overige informatie in hoofdstuk 3 is afkomstig van OM en Politie.

1.2 Opzet

Er is voor gekozen de strafrechtelijke en geïntegreerde aanpak in afzonderlijke hoofdstukken te behandelen, hoewel de twee in de praktijk vaak samen gaan.

Hoofdstuk 2 gaat over de strafrechtelijke aanpak. Daarin wordt a.d.h.v. voorbeelden en cijfers inzichtelijk gemaakt hoe OM, politie en BOD-en de georganiseerde criminaliteit in 2012 hebben aangepakt en welke resultaten dat heeft opgeleverd. In dit hoofdstuk komt ook internationale samenwerking aan de orde.

Hoofdstuk 3 gaat over geïntegreerde aanpak en niet-strafrechtelijke interventies.

Hoofdstuk 4 is samenvattend en concluderend.

2. Strafrechtelijke aanpak

Georganiseerde criminaliteit trekt zich weinig aan van regio- of landsgrenzen. In de aanpak ervan moeten OM en Politie op verschillende niveaus inzet plegen en vooral ook in samenwerking tussen de verschillende niveaus en de diensten daarbinnen. Voor de dNR en het LP vormt de aanpak van (inter)nationale georganiseerde criminaliteit de kern van het werk. De regionale korpsen en arrondissementsparketten, de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de BOD-en voeren onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden uit als onderdeel van hun veel bredere takenpakket. Daarnaast leveren de BOD-en en het FP een belangrijke bijdrage aan de aanpak van criminele samenwerkingsverbanden die actief zijn in de sfeer van financieel-economische criminaliteit, witwassen, milieucriminaliteit en mensenhandel (arbeidsuitbuiting).

Afpakken middels het strafrecht

Een belangrijk onderdeel van de strategie bij de strafrechtelijke aanpak van georganiseerde criminaliteit is het afnemen van het met criminaliteit verdiende vermogen. OM en Politie richten hun organisatie daar steeds meer op in, zodat het financieel aspect een vast onderdeel wordt van deze zaken. Bij opsporingsonderzoeken moet vanaf de eerste voorbereidingen aandacht zijn voor het financiële aspect. Mogelijkheden voor het leggen van conservatoir beslag worden steeds vaker gezien en steeds vaker wordt ingezet op het vergoeden van schade aan slachtoffers, het vorderen van geldboete, ontneming of verbeurdverklaring. Extra inzet op witwassen is ook een uitvloeisel van de breed geïntensiveerde aandacht voor het afnemen van crimineel vermogen. Concreet betekent dit dat vaker de keuze wordt gemaakt om een onderzoek primair of zelfs uitsluitend te richten op witwassen (i.p.v. op het gronddelict, bijv. drugshandel). Hierop wordt in de paragrafen 2.2, 2.3 en 2.4 nader ingegaan.

Uit gegevens van het BOOM (Bureau Ontnemingswetgeving OM) blijkt dat in 2012 door de rechter in totaal ontnemingsmaatregelen zijn opgelegd voor een totaalbedrag van ongeveer 70 miljoen euro, gerelateerd aan een aantal delicten die vallen onder de prioritaire aandachtsgebieden. Het grootste deel van de opgelegde maatregelen betroffen strafzaken ter zake Opiumwetdelicten (ong. 31 miljoen euro), deelname criminele organisatie (ong. 26 miljoen euro) en witwassen (ong. 10 miljoen euro). Het vergelijkbare totaalbedrag in 2011 was 58 miljoen euro.

Het bedrag dat daadwerkelijk langs strafrechtelijke weg is afgepakt of geïncasseerd, moet worden onderscheiden van het bedrag waarvoor ontnemingsmaatregelen zijn opgelegd. In 2012 is in totaal⁴ 49,7 miljoen euro geïncasseerd. Naast incasso uit geëxecuteerde ontnemingsmaatregelen⁵ maken van dat bedrag o.a. ook incasso uit verbeurdverklaringen en overeengekomen schikkingen deel uit.

Het afpakken van crimineel vermogen is ook een belangrijk aspect van de geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit (hoofdstuk 3).

2.1 LP en dNR: aanpak prioritaire aandachtsgebieden

Het LP en de dNR bestrijden de zware en internationaal georganiseerde of ondermijnende criminaliteit. Het betreft de thema's uit het Nationaal Dreigingsbeeld, te weten cocaïne/ heroïne, hennep, synthetische drugs, witwassen, mensenhandel/ mensensmokkel en ideologische misdaad. Daarnaast voeren het LP en de dNR onderzoeken uit naar de handel in wapens en explosieven, Hollandse netwerken (bijv. opdrachtgevers van liquidaties), onderzoeken die door het College van procureurs-generaal als 'van nationaal belang' worden aangemerkt (bijv. het onderzoek n.a.v. het Koninginnedagdrama in 2010) en internationale piraterij. Sinds de zomer van 2011 heeft de animositeit tussen verschillende 1% motorclubs nadrukkelijk de aandacht van het LP en de dNR.

⁴ dus breder dan de hierboven genoemde delicten die vallen onder de geprioriteerde aandachtsgebieden

⁵ doorgaans één of meerdere jaren voorafgaand aan de incasso opgelegd

Wat betreft het LP en de dNR beperkt deze rapportage zich tot deze thema's, waarbij ook de KMar (migratiecriminaliteit), Fiscale Informatie- en Opsporingsdienst (FIOD, witwassen en synthetische drugs) en Inspectie SZW (niet-seksuele uitbuiting) belangrijke partners zijn. Ook wordt regelmatig intensief samengewerkt met andere OM- en politieonderdelen, zoals bij de aanpak van liquidaties in het criminele milieu, mensenhandel en cocaïne. Het KLPD heeft in de afgelopen jaren de handhaving (blauwe diensten) en de opsporing (dNR) met elkaar verbonden en daar ook innovaties aan toegevoegd. Een aantal grootscheepse controles in prostitutiegebieden in verband met mensenhandel zijn daar bekende voorbeelden van (zie ook 3.2.1).

Naast voornoemde thema's hebben LP en dNR nog taken in de bestrijding van internationale misdrijven, high-tech crime, kinderporno en corruptie/integriteit.

Een belangrijk uitgangspunt voor LP en DLR in de bestrijding van ondermijnende criminaliteit is het zogenaamde barrièremodel. Steeds wordt getracht het criminele bedrijfsproces op de meest zwakke plekken aan te pakken of te voorkomen dat criminaliteit ontstaat of naar Nederland overslaat. De DLR en het LP hebben in de afgelopen jaren een nieuw sturingsmodel ontwikkeld; de zogenaamde tactische programma's. In die tactische programma's wordt per thema aangegeven wie de belangrijkste kopstukken en facilitators, clusters en criminele samenwerkingsverbanden (csv's) zijn op (bepaalde onderdelen van) het thema, hoe het barrièremodel toe te passen en welke overige interventies opportuun zijn. Het thema ontnemen en afpakken is een vast onderdeel van elk tactisch programma.

2.1.1 LP en dNR: casuïstiek aanpak prioritaire aandachtsgebieden

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de aanpak per thema, ook aan de hand van casuïstiek.

Synthetische drugs

Bij de aanpak van synthetische drugs stond in 2012, net als in voorgaande jaren, de aanpak van precursoren centraal. Immers, 'zonder precursoren geen synthetische drugs'. Een belangrijke nieuwe impuls kwam in 2012 van de grote hoeveelheid zendingen APAAN waarmee politie en OM werden geconfronteerd. Ook werd APAAN diverse malen aangetroffen in conversielaboratoria waar de stof werd omgezet tot BMK, de grondstof voor amfetamine. APAAN is een preprecursor, of gemarkeerde precursor en daarmee een alternatief voor de traditionele precursoren BMK en PMK. Naarmate de controlemogelijkheden in China en Rusland toenemen, wordt het zoeken naar alternatieve precursoren steeds lucratiever. De inzet is om zendingen APAAN zo veel als mogelijk in beslag te nemen, productieprocessen te verstoren en daarmee de acties van csv's te frustreren.

- *In november 2012 stond een grote zaak op zitting. De hoofdverdachte, die omzettinglaboratoria bouwde, werd naast negen medeverdachten veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf. De rechtbank concludeerde overigens dat APAAN niet onder de WVMC viel. Dit was door het LP wel ten laste gelegd. Het LP heeft daarom de rechtbank in Den Bosch gevraagd om prejudiciële vragen te stellen aan het Europese Hof van Justitie betreffende de uitleg van de Europese Verordening inzake precursoren, die de basis is voor de WVMC.*

Witwassen en afnemen

De structurele aandacht voor afnemen heeft zicht vertaald in een groot aantal witwasonderzoeken. Van de zeventig witwasonderzoeken waren er zo'n 20 gericht op witwasconstructies en ongeveer vijftig op ondergronds bankieren. In witwasonderzoeken, maar ook in onderzoeken op andere aandachtsgebieden, werd beslag gelegd op grote geldbedragen. Die vormen de basis voor de latere incasso van opgelegde geldboetes en ontnemingsmaatregelen.

- *Eind oktober 2012 heeft de dNR een man uit België aangehouden die ruim 1,1 mln. euro bij zich had. De man werd aangehouden op een parkeerplaats in Rotterdam. De stapels bankbiljetten zaten in een sporttas en een papieren boodschappentas die in de auto van de verdachte lagen. De dNR heeft de verdachte in samenwerking met de Belgische autoriteiten opgespoord. De man wordt verdacht van witwassen.*
- *Op 6 januari 2012 legde de dNR beslag op 2,6 mln. euro aan misdaadgeld in een appartement in Amsterdam Osdorp. Ook werden een vuurwapen met munitie aangetroffen en werd beslag gelegd op een geldtelmachine, mobiele telefoons, simkaarten en een laptop. In de woning werden door een arrestatieteam twee Dominicanen*

van 24 en 31 jaar aangehouden. Op zaterdagavond 7 januari heeft de dNR bij een tankstation aan de A2 in de buurt van Nieuwegein een 47-jarige man aangehouden. Hij werd verdacht van het witwassen van 4,4 mln. euro aan drugsgeld. De man is afkomstig uit de Dominicaanse republiek en was bij zijn aanhouding onderweg naar luchthaven Zaventem nabij Brussel. Een deel van de 4,4 mln. euro werd in beslag genomen in een appartement in Amsterdam Osdorp.

Mensenhandel

Seksuele uitbuiting was in 2012 onverminderd onderdeel van de aanpak op mensenhandel. Daarnaast werd actief ingezet op andere branches waarin arbeidskrachten worden uitgebuit.

- Een opsporingsonderzoek met de Inspectie SZW leverde een strafzaak op tegen de eigenaar en een leidinggevende van een uitzendbureau in Werkendam. Uit het onderzoek bleek dat Filipijnse matrozen onder het minimumloon werkten in de binnenvaart, bij ziekte niet uitbetaald kregen en allerlei boetes en onkosten moesten betalen. Het uitzendbureau liet de Filipijnse matrozen twee verschillende contracten ondertekenen; één bedoeld om in Nederland de benodigde vergunningen te verkrijgen met het geldende minimumloon; de ander bedoeld als arbeidscontract met de matrozen, waarin lange werkdagen van 10 tot 11 uur en werkweken van 6 tot 7 dagen voor de onafgebroken duur van 8 maanden aan boord van het binnenvaartschip. Het opsporingsonderzoek is in nauwe samenwerking met de Filipijnen uitgevoerd. In Singapore werd ook een aanhouding verricht met betrekking tot het werven van matrozen.

Cocaïne

De havens van Antwerpen en Rotterdam worden gezien als belangrijke logistieke knooppunten voor de import van grote partijen cocaïne over zee naar Europa. Het LP en de dNR werken nauw samen met het HARC (Douane, Zeehavenpolitie en FIOD), KMar (Schiphol) en de politie en regioparket Rotterdam en Amsterdam. De opsporingsonderzoeken zijn vooral gericht op het verstoren van de invoer van cocaïne naar Nederland en verder naar Europa en het uitschakelen van de criminele samenwerkingsverbanden en onderliggende faciliterende structuren zoals transport en witwasconstructies. In 2012 is in totaal ruim 13.000 kg cocaïne in beslag genomen.

- In 2012 hebben LP en dNR in nauwe samenwerking met België een aantal grote cocaïnevangsten in de haven van Antwerpen gedaan. In het onderzoek werd in de eerste week van februari door de dNR 1234 kg cocaïne onderschept en werden kort daarop zes verdachten aangehouden.
- In oktober deed de Belgische Douane een recordvangst van 8.000 kg cocaïne. De drugs was verborgen in een lading bananen aan boord van een vrachtschip uit Ecuador, met eindbestemming Nederland. De container met fruit was bestemd voor een bedrijf in Zoetermeer. In het onderzoek kon de dNR eerst vijf en later nog vier verdachten aanhouden. De deklading, 20.000 kg bananen, is in beslag genomen en cadeau gedaan aan Diergaarde Blijdorp. De onderschepping van 8000kg cocaïne is voor zover bekend de op een na grootste vangst ooit in Europa gedaan.

Liquidatie-onderzoeken

- Tot in 2012 liep het grootschalige opsporingsproject Montserrat. Dat project, waarin samenwerking met andere arrondissementsparketten en regiokorpsen centraal stond, is gestart om een aantal liquidaties (vanaf 2009) op verschillende plaatsen in Nederland in samenhang te kunnen aanpakken. Het omvatte een aantal TGO's naar liquidaties en deelonderzoeken naar de mogelijke opdrachtgevers en de rol van de zogenaamde 'tattoo killers'. Al gauw bleek dat de in beeld gekomen criminele groeperingen, die als opdrachtgevers van de verschillende liquidaties konden worden aangemerkt, nog volop actief waren in de georganiseerde misdaad. In 2012 werden de eerste vonnissen gewezen, ook in verband met drugshandel.

2.1.2 LP en dNR: cijfers aanpak prioritaire aandachtsgebieden

Overzicht 1 laat zien hoeveel onderzoeken in 2012 onder gezag van het LP zijn opgestart en afgerond op de prioritaire aandachtsgebieden. Ter vergelijking worden ook de aantallen van 2009, 2010 en 2011 gegeven. Weergegeven wordt het aantal tactisch gestarte en tactisch afgeronde onderzoeken op de speerpunten.

Overzicht 1: onderzoeken op prioritaire aandachtsgebieden (gestart en afgerond)

Aandachtsgebied	2012		2011		2010		2009	
	start	af	start	af	start	af	start	af
Cocaïne en heroïne ⁶	31	25	41	26	47	47	43	38
Mensenhandel/ mensensmokkel ⁷	26	22	23	15	32	28	13	12
Synthetische drugs ⁸	34	26	20	14	24	23	19	13
Witwassen ⁹	56	29	41	9	16	10	13	7
Ideologisch	18	11	18	18	18	18	22	15
Grootschalige hennepcultuur	3	2	4	-	1	1	0	0
Vuurwapens en explosieven	1	1	2	2	6	4	3	1
Hollandse netwerken/ nationaal belang	9	7	2	5	10	2	10	9
Totaal	178	123	151	89	154	133	123	95

Overzicht 2 bevat het aantal unieke tactische onderzoeken van LP/dNR op de prioritaire aandachtsgebieden. Dat betekent het aantal gestarte plus het aantal afgeronde onderzoeken, gecorrigeerd voor overlap. Er zijn immers onderzoeken die in een jaar zowel tactisch starten als ook tactisch worden afgerond.

Overzicht 2: unieke onderzoeken op prioritaire aandachtsgebieden

Jaar	2012	2011	2010	2009
Unieke onderzoeken op speerpunten	253 ¹⁰	185	217	168

Overzicht 3 geeft de in 2012 opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg uit LP-onderzoeken op de speerpunten. Anders dan in voorgaande jaren zijn werk- of taakstraffen niet in het overzicht opgenomen. De voor die categorie gecorrigeerde en dus met 2012 vergelijkbare cijfers over 2011 en 2010 en 2009 liggen op resp. 128, 77 en 128.

Overzicht 3: vrijheidsstraffen in eerste aanleg uit onderzoeken op prioritaire aandachtsgebieden

Aandachtsgebied	< 1 jaar	1≤2 jaar	2≤5 jaar	≥ 5 jaar	totaal
Cocaïne en heroïne	16	9	9	11	45

⁶ Van de in 2012 gestarte cocaïne-onderzoeken werd er 1 uitgevoerd door de FIOD/ECD. Van de afgeronde onderzoeken werd er 1 uitgevoerd door de FIOD/ECD en 1 door de KMar.

⁷ Van de in 2011 opgestarte mensenhandel- en mensensmokkelonderzoeken werden er 7 uitgevoerd door de KMar, van de afgeronde onderzoeken 6. In 2012 bedroegen deze aantallen resp. 9 en 11. In 2012 werd 1 gestart en 1 afgerond onderzoek uitgevoerd door de Inspectie SZW.

⁸ Van de in 2011 opgestarte onderzoeken op het thema synthetische drugs werden er 10 uitgevoerd door de FIOD/ECD, van de afgeronde 6. In 2012 waren dat er resp. 17 en 12.

⁹ Van de in 2011 opgestarte witwasonderzoeken werd er 1 uitgevoerd door de FIOD/ECD. In 2012 waren dat er 2. Er werden in dat jaar 3 witwasonderzoeken afgerond door de FIOD/ECD.

¹⁰ Ruim 40 hiervan zijn uitgevoerd door FIOD/ECD, KMar of Inspectie SZW

Mensenhandel en mensensmokkel	17	4	3	1	25
Synthetische drugs	6	8	9	2	25
Witwassen	9	4	-	-	13
Ideologisch	1	-	-	-	1
Grootschalige hennepcultuur	1	-	-	-	1
Vuurwapens en explosieven	-	-	-	-	-
Hollandse Netwerken	13	2	3		18
Totaal	63	27	24	14	128

2.1.3 LP en dNR: aanpak op andere aandachtsgebieden

LP en dNR hebben in 2012 een aantal onderzoeken uitgevoerd in het kader van de bestrijding van georganiseerde misdaad, die niet onder één van de prioritaire aandachtsgebieden vallen. Het gaat bijv. om onderzoeken naar internationale piraterij, 1%MC's of naar (opdrachtgeverschap van) liquidaties van of door personen die niet onder de Hollandse netwerken vallen, maar wel bekende subjecten binnen de zware criminaliteit zijn. Het gaat om 14 gestarte en 11 afgeronde onderzoeken. Het betreft 19 unieke onderzoeken.

Vermeldenswaardig is verder een project dat tot doel heeft het verkrijgen van zicht op positie en activiteiten van de Italiaanse maffia in Nederland. Deelnemers aan het project zijn FIOD (projectleiding), Belastingdienst, dNR, LP en FP.

2.2 Arrondissementsparketten en regiokorpsen

Extra inzet op mensenhandel, witwassen en hennep

Op drie van de prioritaire aandachtsgebieden is door arrondissementsparketten en regiokorpsen extra inzet gepleegd. Dit geldt breed voor mensenhandel (seksuele en andere vormen van uitbuiting), maar ook georganiseerde hennepcultuur en witwassen worden vaak genoemd. Ook in de cijfers springen deze aandachtsgebieden eruit. Niet toevallig zijn dit de thema's waarop middels programma's en intensiveringsstructuren extra is en wordt geïntensiveerd. Extra inzet op witwassen kan beschouwd worden als een uitvloeisel van de landelijke intensivering op het afnemen van crimineel vermogen. Concreet betekent dit dat vaker de keuze wordt gemaakt om een onderzoek primair of zelfs uitsluitend te richten op witwassen (i.p.v. op het gronddelict, bijv. drugshandel). In verband met de extra aandacht voor hennepcultuur spelen bijvoorbeeld de Task Force Hennep en de B5-aanpak in Brabant een rol. Mensenhandel staat door toedoen van o.a. de Task Force Mensenhandel en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel bovenaan de agenda.

Facilitators

Er is in de aanpak ruime aandacht voor facilitators, vaak in verband met georganiseerde hennepcultuur en witwassen. Als voorbeelden worden geldschietters, eigenaren van drugspannen, makelaars en financiële adviseurs van criminelen genoemd. In onderzoeken naar synthetische drugs komt steeds meer aandacht voor leveranciers van grondstoffen en hardware.

Subjecten, logistieke knooppunten en vrijplaatsen

Aansluitend bij het inzicht dat criminele netwerken fluide zijn en multidisciplinair, is in vrijwel alle regio's formeel of informeel sprake van een vorm van subjectgerichte, en daarmee vaak thema-overstijgende, benadering van georganiseerde criminaliteit. Het gaat om lijsten van subjecten (hoofddaders of facilitators) die met voorrang worden aangepakt. In Amsterdam is dat de bekende Top 600-lijst en de Task Force B5 werkt met een A-selectie van 30 topcriminelen. Ook de aandacht

voor 1%MC's en Hollandse netwerken kan onder de noemer subject- of clustergerichte aanpak worden gerekend. Vanuit dezelfde lijn van denken krijgen vrijplaatsen en logistieke knooppunten steeds meer aandacht. Als vrijplaatsen worden woonwagenkampen genoemd. Logistieke knooppunten die speciale aandacht krijgen zijn luchthavens en havens. Naast Schiphol en de haven van Rotterdam, worden ook Eindhoven en Maastricht Airport en de havens van IJmuiden, Vlissingen en de Eemshaven. Verder worden de veilingen in het Westland genoemd.

Projectmatige en andere onderzoeken

Naast projectmatige onderzoeken zijn er in 2012 korte klap- en reguliere onderzoeken uitgevoerd op de prioritaire aandachtsgebieden. En TGO-onderzoeken met een link naar georganiseerde criminaliteit. Grofweg kan het onderscheid als volgt gemaakt worden. Bij korte klappen gaat het om ingrijpen op kansen en incidenten, bijvoorbeeld om het onderscheppen van een cocaïne-transport. In de Rotterdamse haven wordt voor dat soort acties binnen het HARC-team structureel samengewerkt binnen het HARC-team (onderscheppen van harddrugs en grondstoffen die de Rotterdamse haven met FIOD en Douane). Bij reguliere onderzoeken wordt doorgerechercheerd op een incident. Een projectmatig onderzoek is gepland, en middels preweeg- en projectvoorstel voorbereid. TGO-onderzoeken worden gestart wanneer acuut grootschalig en ingewikkeld recherche-onderzoek nodig is, waarbij geen verdachte bekend is. In de context van deze rapportage gaat het dan bijvoorbeeld om liquidaties in het criminele circuit. Voor de samenstelling van een TGO worden tijdelijk rechercheurs aan andere opsporingsteams onttrokken, bijvoorbeeld van teams die werken aan een projectmatig onderzoek. TGO's kunnen een bijdrage leveren aan de aanpak van georganiseerde misdaad. Vaak richten zij zich op de climaxen en uitwassen van conflicten en geven een dusdanig zicht op delen van het criminele circuit dat daarmee aanknopingspunten ontstaan voor een (projectmatig) onderzoek. Dat kan betekenen dat een TGO over gaat in een projectmatig onderzoek. In een aantal eenheden, waaronder Noord Holland, wordt onderzocht hoe van deze informatie steeds beter gebruik kan worden gemaakt. In Amsterdam is een brede aanpak in ontwikkeling die is gericht op de liquidatieproblematiek als gevolg van onrust in de onderwereld. Hiervoor is een Staf Grootschalig Bijzonder Optreden (SGBBO) opgericht. Daaronder vallen reactieve onderzoeken (TGO's), maar ook pro-actieve (zoals op wapenhandel of bezit en facilitators). Bij deze brede aanpak wordt nauw samengewerkt met DLR en andere eenheden. Hoewel de focus bij het monitoren van de doelstelling ligt op het aantal projectmatige onderzoeken, is het belangrijk te onderkennen dat ook korte klappen en reguliere onderzoeken (en TGO's) onlosmakelijk deel zijn van de strafrechtelijke aanpak van georganiseerde misdaad op de geprioriteerde aandachtsgebieden.

Geïntegreerde aanpak

In de meeste regio's was in 2012 sprake van vormen van geïntegreerde aanpak. Dat aspect komt met name aan de orde in hoofdstuk 3.

2.2.1 Arrondissementsparketten en regiokorpsen: casuïstiek aanpak op prioritaire aandachtsgebieden

Deze paragraaf bevat illustraties van de diverse aanpakken en invalshoeken zoals hierboven beschreven.

Hennep/ facilitators

- *In Zeeland/West Brabant liep in 2012 een aantal strafrechtelijke onderzoeken waarin de aanpak van facilitators een belangrijke rol speelde. Het gaat om de aanpak van elektriciens en makelaars, van wie is gebleken dat zij een cruciale ondersteuningsrol vervullen of hebben vervuld in het criminele proces van de georganiseerde hennepcultuur.*
- *Ook in Noord Holland was sprake van een hennepaanpak waar men zich met name richtte op facilitators, zoals elektriciens, stekkenleveranciers, hokkenbouwers etc. De aanpak was strafrechtelijk inclusief financieel, maar daar waar mogelijk werd ook bestuursrechtelijk opgetreden.*
- *In Limburg werd strafrechtelijk onderzoek gedaan naar een notaris en drie makelaars.*

- *In Noord-Nederland zijn twee onderzoeken afgerond, die voornamelijk waren uitgevoerd om het investeren van de criminele opbrengsten in de bovenwereld aan te tonen en aan te pakken.*

Mensenhandel/ logistieke knooppunten

Bij de aanpak van mensenhandel was in 2012 zowel aandacht voor seksuele- als voor arbeidsuitbuiting

- *In Den Haag liep in 2012 een grootschalig onderzoek naar mensenhandel en drugshandel. In augustus 2012 werd in de kassen bij Bleiswijk werd een grote hennepkwekerij opgerold, waar langdurig en bedrijfsmatig illegaal hennep werd geteeld. Er werden naar schatting twaalfduizend hennepplanten en negentigduizend stekken aangetroffen tussen andere – legale- gewassen. Het vermoeden bestaat dat de mensen in de kassen daar niet vrijwillig werken, maar het slachtoffer zijn van mensenhandel (arbeidsuitbuiting). De kwekerij bleek onderdeel te zijn van een grotere organisatie. Er werden zoekingen en aanhoudingen gedaan. Het betrof verdachten van Turkse, Bulgaarse en Nederlandse nationaliteit. Het onderzoek werd verricht door Politie Hollands Midden, Politie Haaglanden, Openbaar Ministerie en de Inspectie SZW.*
- *In december 2012 veroordeelde de rechtbank in Zwolle twee directeuren van een uitzendbureau in Deventer tot gevangenisstraffen van vier en acht jaar wegens mensenhandel. Ook vier medeverdachten werden veroordeeld tot gevangenisstraffen, variërend van vier tot 18 maanden. Het onderzoek ging in het najaar van 2010 van start. De rechtbank achtte bewezen dat zeven uitzendkrachten in een afhankelijke positie zijn gebracht waarin zij konden worden uitgebuit. De overwegend Poolse slachtoffers werden bedreigd, geslagen en gedwongen tot seksueel contact. Ook voor huisvesting en vervoer naar hun werkplek, de meesten in een exportslagerij, waren ze van het uitzendbureau afhankelijk. En ze hadden geen enkel zicht op hun rechts- en financiële positie. Verdachten werden naast mensenhandel ook veroordeeld voor deelname aan een criminele organisatie, witwassen van geld, valsheid van geschrijfte en bezit van drugs en wapens. Daarnaast verkrachtte een van de directeuren drie van de vrouwelijke uitzendkrachten.*
- *Extra alertheid van m.n. de KMar op Eindhoven airport, leidde tot tientallen signalen van mensenhandel en daarmee tot mogelijke aanknopingspunten voor strafrechtelijk onderzoek.*
- *Noord-Nederland kent al jaren een JIT-samenwerking met Bulgarije. Doelstelling is het effectief bestrijden en voorkomen van de uitbuiting in de prostitutie en het leggen van beslag op in dat land geïnvesteerd crimineel vermogen.*

Witwassen

- *In het onderzoek Sprinkhaan in Oost-Nederland is met veel succes ingezet op witwassen. Het onderzoek begon met CIE-informatie die erop wees dat de hoofdverdachte een stevige speler in de hennephandel zou zijn. Verder bleek uit informatie van de Belastingdienst dat hij in Nederland onroerend goed bezat dat was aangekocht met contant geld dat hij had geleend van een geldschietster in Marokko. Besloten werd om het onderzoek primair te richten op witwassen. De voorbereidende fase van het onderzoek is puur financieel ingestoken. Deze fase duurde ongeveer vier maanden en was gericht op het ontnemen van crimineel vermogen in combinatie met een vrijheidsstraf. De telefoons van de hoofdverdachte en een aantal zakelijke relaties/ facilitators zijn afgetapt en betrokkenen zijn geobserveerd. Die taps en observaties waren gericht op het vermogen van de hoofdverdachte: hoeveel geld geeft hij uit? Hoe komt hij aan dat geld? Waar investeert hij het in? Toen hier voldoende zicht op was, heeft een actiedag plaatsgevonden. Tijdens die dag zijn 15 zoekingen gedaan, wederom gericht op het vermogen van de hoofdverdachte en de bewegingen van dat vermogen. De actiedag heeft veel informatie opgeleverd, o.a. uit administratie en paperassen. Ook is op de actiedag meteen al conservatoir beslag gelegd, o.a. op panden in Nederland, Spanje, Turkije en Marokko. In de maanden daarna zijn de financiële stromen verder uitgerechercheerd. Verder is, naast de hierboven al genoemde panden, nog beslag gelegd op bankrekeningen in Zwitserland, Spanje en Nederland. Ook bleek dat de hoofdverdachte gebruik maakte van slimme constructies, bijv. van een trust op de Isle of Man. En, behalve in onroerend goed, miljoenen investeerde in boten die werden gebouwd in Turkije. Gaande het opsporingsonderzoek kwam ook de rol van hoofdverdachte in de hennephandel het dossier binnen. Uiteindelijk bleek dat hoofdverdachte zo'n 65.000 kilo hasj in NL heeft ingevoerd. In april 2013 is aan hoofdverdachte een gevangenisstraf van acht jaar opgelegd voor witwassen in combinatie met handel in hennep. Aan 12 anderen, waaronder facilitators, die hem bijv. hielpen met investeringen en het opzetten van financiële constructies, werden straffen opgelegd variërend van drie jaar gevangenisstraf tot werkstraffen. Ook werd door de rechtbank een bedrag van 23 miljoen euro aan onverklaarbaar vermogen aangetoond geacht. Voor datzelfde bedrag is een ontnemingsvordering in voorbereiding.*

Logistieke knooppunten

De Rotterdamse haven is een groot en belangrijk economisch knooppunt voor de regio Rotterdam en voor heel Nederland. Ook voor criminelen die zich bezig houden met de handel en smokkel van verboden goederen is de haven een interessant gebied. OM en politie voeren omvangrijke strafrechtelijke onderzoeken uit en onderzoeken die gericht zijn op het onderscheppen van ladingen verdovende middelen en het berechten van de criminelen die zich hier mee bezig houden.

- *In juli 2012 werd in de Rotterdamse haven 188 kilogram cocaïne aangetroffen in sporttassen die waren geplaatst tussen een lading cacaobonen afkomstig uit Panama. In dit onderzoek zijn tien verdachten aangehouden, waaronder vijf havenmedewerkers. De havenmedewerkers worden ervan verdacht dat zij de cocaïne uit de container hebben gehaald en buiten het terrein hebben gebracht, zodat de cocaïne kon worden overgedragen aan de afnemer (een zogenaamde rip-off). De inbeslaggenomen cocaïne had een waarde van ruim zes miljoen euro en is vernietigd.*

Liquidaties/ Hollandse Netwerken

Het bekendste voorbeeld van een liquidatie-onderzoek is waarschijnlijk het onderzoek Passage. Het toont ook aan hoe langdurig en complex een dergelijk onderzoek kan zijn.

- *In het omvangrijke onderzoek Passage in Amsterdam draaide het, naast vergrijpen als wapenhandel en witwassen, om de liquidatie van zeven personen en de poging tot moord op vijf anderen. Het ging om beroepsmatige en op kille wijze uitgevoerde moorden in het criminele circuit. De langdurige inhoudelijke behandeling van de zaak, tegen meer dan tien verdachten, liep heel 2012 door. De zaak steunt voor een belangrijk deel op de verklaringen van kroongetuige Peter la Serpe. Passage is het eerste onderzoek waarin het OM een deal heeft gesloten met een kroongetuige die zelf betrokken is geweest bij een moord. De uitspraak van de rechtbank volgde in 2013.*

2.2.2 Arrondissementsparketten en regiokorpsen: cijfers aanpak op prioritaire aandachtsgebieden

Overzicht 4 laat het aantal projectmatige onderzoeken zien dat in 2012 door arrondissementsparketten en regiokorpsen is uitgevoerd op de prioritaire aandachtsgebieden. Het betreft zowel onderzoeken in de opsporings- als in de vervolgingsfase (eerste aanleg). Onderzoeken door primair Bovenregionale Recherche, KMar of Bijzondere Opsporingsdienst maken onderdeel uit van de aantallen.

Overzicht 4: projectmatige onderzoeken op prioritaire aandachtsgebieden

Aandachtsgebied	2012	2011	2010	2009
Cocaïne en heroïne	53	47	51	48
Mensenhandel en mensensmokkel	106	76	82	63
Synthetische drugs	18	15	10	10
Witwassen	73	57	57	42
Ideologisch	-	4	1	2
Grootschalige hennepsteelt	72	56	51	46
Vuurwapens en explosieven	5	4	4	6
Hollandse Netwerken	3	-	-	-
Totaal	330¹¹	259	256	217

Er is flinke stijging zichtbaar van het aantal projectmatige onderzoeken op de prioritaire aandachtsgebieden. Opvallend is met name het toegenomen aantal mensenhandel- en mensensmokkelonderzoeken evenals de stijging in het aantal witwas- en henneponderzoeken. Dat komt overeen met de thema's waarop middels programma's is en wordt geïntensiveerd en waarvan vanuit de regio's ook wordt aangegeven dat er extra inzet op wordt gepleegd. Daarnaast blijkt dat

¹¹ Waarvan 10 onderzoeken door Fiod en KMar en 2 door de Bovenregionale Recherche

meer focus, scherpere sturing en grotere inzet op de geprioriteerde aandachtsgebieden tot een stijging van het aantal onderzoeken heeft geleid.

Overzicht 5 laat zien dat in 2012 sprake was van 35 korte klappen en 32 reguliere onderzoeken op de prioritair aandachtsgebieden¹². Het betreft onderzoeken in de opsporingsfase en in de vervolgingsfase in eerste aanleg.

Overzicht 5: reguliere onderzoeken en korte klappen

Aandachtsgebied	Regulier	Korte klap
Cocaïne en heroïne	6	10
Mensenhandel en mensensmokkel	15	4
Synthetische drugs		6
Witwassen	7	5
Ideologisch	1	
Grootschalige hennepcultuur	3	7
Vuurwapens en explosieven		3
Totaal	32	35

Overzicht 6 brengt het aantal onderzoeken van TGO's met een link naar georganiseerde criminaliteit in beeld. Die link betreft vaak het aandachtsgebied drugs. Het betreft zowel onderzoeken in de opsporings- als in de vervolgingsfase (eerste aanleg). Het aantal is gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. Op dat aantal valt uit de aard van deze zaken niet te sturen.

Overzicht 6

TGO	2012	2011	2010	2009
TGO totaal	66 ¹³	52	56	31

Overzicht 7 geeft het aantal opgelegde vrijheidsstraffen weer dat in 2012 uit projectmatige onderzoeken op de speerpunten is voortgevloeid. Anders dan in voorgaande jaren zijn werk- of taakstraffen niet in het overzicht opgenomen. De voor die categorie straffen gecorrigeerde en dus met 2012 vergelijkbare cijfers over 2011, 2010 en 2009 liggen op resp. 250, 182 en 227.

Overzicht 7: vrijheidsstraffen uit projectmatige onderzoeken op de prioritair aandachtsgebieden

Aandachtsgebied	< 1 jaar	1 ≤ 2 jaar	2 ≤ 5 jaar	≥ 5 jaar	totaal
Cocaïne en heroïne	20	9	15	7	51
Mensenhandel en mensensmokkel	17	8	18	3	46
Synthetische drugs	3	2	6	-	11
Witwassen	31	17	5	1	54
Ideologisch	-	-	-	-	-
Grootschalige hennepcultuur	40	19	3	-	62

¹² Dat is inclusief onderzoeken door primair Bovenregionale Recherche, KMar of Bijzondere Opsporingsdienst.

¹³ Waarvan 1 door KMar

Vuurwapens en explosieven	5	-	-	-	5
Hollandse Netwerken	2	-	-	-	2
Totaal	118	55	47	11	231

Overzicht 8 geeft het aantal strafopleggingen dat in 2012 is voortgevloeid uit TGO's met een link naar georganiseerde criminaliteit. Ook hier zijn werk- en taakstraffen niet opgenomen. Het totaal bedraagt 24 opgelegde vrijheidsstraffen. De daarvoor gecorrigeerde en dus vergelijkbare aantallen uit 2011, 2010 en 2009 bedragen resp. 30, 15 en 11. Opvallend is dat hier het aantal van de hoogste straffen juist is gestegen. Dat lag in 2011 op 2 van de 30, in 2010 op 8 van de 15 en in 2009 op 3 van de 11.

Overzicht 8: vrijheidsstraffen uit TGO's

TGO	<1 jaar	1≤2 jaar	2≤5 jaar	≥ 5 jaar	totaal
Totaal	-	7	4	13	24

2.2.3 Onderzoeken op andere aandachtsgebieden

Er bestaat steeds meer besef over de samenhang en overloop tussen georganiseerde vormen van High impact criminaliteit (HIC) en georganiseerde criminaliteit op de prioritaire aandachtsgebieden. Er worden verschijningsvormen gezien van vermogenscriminaliteit, m.n. gewelddadige overvallen, die maken dat hierbij in de praktijk gesproken kan worden van zware georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Ook op andere manieren zijn HIC en ondermijning vermengd. Bijvoorbeeld in Amsterdam, waar men in verband met de zwaarste categorie overvallen subjecten projectmatig in onderzoek neemt en waargenomen wordt dat een groep die snelle Audi's steelt die ter beschikking stelt aan andere criminelen. Vanuit Limburg wordt aangegeven dat bij het plegen van overvallen regelmatig sprake is van ripdeals die niet zelden een relatie hebben met de handel in hennep. Ook worden in de praktijk signalen gezien van een relatie met jeugdige criminelen en van een verharding van de criminaliteit die wordt gepleegd door criminele jeugdgroepen. Het betreft ram- en plofkraken en overvallen. Daarnaast wordt gesignaleerd dat sommige leden van criminele jeugdgroepen zich bijvoorbeeld ook bezig houden met mensenhandel of transportcriminaliteit. Al met al indicaties dat leden van criminele jeugdgroepen, al dan niet via HIC, doorgroeien naar de georganiseerde criminaliteit. Ook toont het aan dat individuen en clusters door het hele criminele circuit (vaak eenvoudig) met elkaar verbonden zijn. Illustratief hiervoor is tot slot dat een kwart van de projectmatige onderzoeken op deze thema's als tweede aandachtsgebied één van de prioritaire aandachtsgebieden hebben. Meestal zijn dat de fraude-onderzoeken en meestal is het tweede aandachtsgebied witwassen. Ook de volgende combinaties komen voor: fraude en drugs, geweld en drugs, geweld en wapens en explosieven, vermogenscriminaliteit en witwassen. Het moge duidelijk zijn dat criminele jeugdgroepen, HIC en ondermijning labels zijn, die slechts tot op zekere hoogte recht doen aan de werkelijkheid in het criminele circuit.

In de meeste regio's is naast de aanpak van csv's op de prioritaire aandachtsgebieden ook geïnvesteerd in de aanpak van georganiseerde criminaliteit op andere aandachtsgebieden. Het ging in 2012 om ongeveer 120 projectmatige onderzoeken, op m.n. de thema's fraude (52), vermogenscriminaliteit (40), geweld (15), 1% MC (3) en cybercrime (1 onderzoek). Bezien in relatie tot de 330 projectmatige onderzoeken op prioritaire aandachtsgebieden (overzicht 4), geven deze aantallen een indicatie van het gewicht dat aan deze overige thema's in de praktijk wordt toegekend binnen de aanpak van georganiseerde misdaad. Belangrijk is hierbij te beseffen dat prioritaire en overige aandachtsgebieden concurreren om dezelfde researchcapaciteit. Voor een deel betreffen de 120 onderzoeken thema's waarop landelijke doelstellingen of programma's bestaan (HIC, 1%MC's). De genoemde cijfers betreffen slechts een deel van de aanpak van zo'n

thema, nl. het georganiseerde aspect ervan dat is aangepakt middels projectmatige opsporingsonderzoeken.

Voorbeelden

- *Uit een reeks onderzoeken naar zware overvallen, bijvoorbeeld in het arrondissement Midden-Nederland, wordt steeds duidelijker dat er sprake is van professioneel (internationaal) georganiseerde dadergroepen die bij veel zware overvallen betrokken zijn, bijvoorbeeld op waardetransporten. Daarbij worden grote geldbedragen buit gemaakt en weggesluisd en wordt het gebruik van grof geweld, ook met automatische wapens, niet geschuwd.*
- *In Noord Nederland loopt in 2012 een onderzoek naar een reeks gewelddadige overvallen op supermarkten. Daar bij werden jeugdige personeelsleden bedreigd en gekneveld.*
- *In Den Haag liep in 2012 het grote onderzoek Waterstof van politie Haaglanden en het OM naar witwassen, valsheid in geschrifte, overtreding van de woningwet en hypotheekfraude. De grote klapdag was in januari 2012. Er werd beslag gelegd op 30 panden in Den Haag met een aankoopwaarde van meer dan drie miljoen euro's, evenals op honderdduizenden euro's op diverse bankrekeningen. Er werden op meerdere plaatsen zoekingen gedaan en twee verdachten aangehouden. De hoofdverdachte wordt ervan verdacht dat hij de 30 panden heeft gefinancierd met crimineel geld uit het verleden, dat onder meer is verkregen door belastingfraude, valsheid in geschrifte en oplichting. Hij wordt er van verdacht de woningen op naam van zogenaamde katvangers te hebben gezet, om zo zelf buiten beeld te blijven van de autoriteiten. De woningen zijn veelal verhuurd. Verder heeft de hoofdverdachte bij de Belastingdienst een schuld van 2,5 miljoen euro. In juni 2012 is het OM transacties aangegaan met twee katvangers. Deze transacties bestonden uit het afstand doen, om niet, van (respectievelijk 3 en 5) panden die op hun naam stonden. Zij krijgen verder geen strafoplegging en/of worden verder niet vervolgd. De transacties zijn met behulp van de Landsadvocaat opgesteld en de panden worden overgedragen aan de Staat c.q. het Rijksvastgoed en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) van Binnenlandse Zaken. Bij vier panden is dit inmiddels gebeurd. Het onderzoek loopt nog.*
- *In Rotterdam liep in 2012 een onderzoek naar de hack of poging tot hack van de Europese Container Terminals. Het onderzoek loopt nog en betreft georganiseerde criminaliteit, bedoeld om toegang te krijgen tot de systemen van de grootse verlader van de Rotterdamse haven.*

2.3 FP en BOD-en

Het FP is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving op het gebied van milieu en financieel-economische criminaliteit. Daarbij gaat het om een grote verscheidenheid aan criminaliteitsvormen, variërend van bijvoorbeeld beleggingsfraude, fraude in de zorgsector, faillissementsfraude, mensenhandel (in de zin van overige uitbuiting) en illegale tewerkstelling tot georganiseerde illegale handel in bedreigde dieren. Bij een aanzienlijk deel van die feiten is witwassen aan de orde, in bepaalde gevallen ten laste gelegd als zelfstandig delict, maar vaak onderdeel uitmakend van een complex aan strafbare feiten. Uitgangspunt van het FP is dat alle vormen van milieucriminaliteit en financieel-economische criminaliteit in principe een ondermijnend karakter hebben. Het gaat daarbij om vormen van organisatiecriminaliteit en georganiseerde criminaliteit met (potentieel) ingrijpende gevolgen voor maatschappelijke systemen, instituties, sociale verbanden en structuren. Die gevolgen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit immateriële schade, zoals verlies van vertrouwen in stelsels, aantasting van welzijn, in gevaar komen van leefbaarheid en veiligheid.

Binnen de domeinen van de BOD-en wordt focus gebracht doordat de betrokken vakdepartementen en toezichthouders voor hun eigen domein beleidsprioriteiten vaststellen. De aanpak van mensenhandel – in de zin van arbeidsuitbuiting – en de aanpak van zware milieucriminaliteit zijn daar voorbeelden van, maar ook thema's als faillissementsfraude en illegale uitzendbureaus. Daarnaast brengt het FP op basis van eigen inzicht focus aan ten aanzien van bepaalde thematiek. Het resultaat van beider inbreng wordt vastgelegd in handhavingsarrangementen.

Ook voor het FP is het (strafrechtelijk) afpakken van crimineel vermogen speerpunt in de aanpak.

2.3.1 FP: casuïstiek

Vastgoedfraude

In het onderzoek Klimop werden in 2012 aan 16 natuurlijke en 4 rechtspersonen vrijheidsstraffen en boetes opgelegd. Het betreft een zeer omvangrijk en langdurig strafrechtelijk onderzoek door de FIOD dat zich richt op een wijdvertakt fraudenetwerk aan de top van het Nederlandse bedrijfsleven, waarbij projectontwikkelaars, pensioenfondsdirecteuren en vastgoedhandelaren jarenlang - met behulp van adviseurs, bankiers en notarissen - tientallen miljoenen bij hun bedrijven konden wegsluizen. O.a. twee projecten aan de Zuidas in Amsterdam spelen een rol in deze grote vastgoedfraudezaak.

Fraude woningbouwcorporaties

In 2012 waren er aanhoudingen in twee strafrechtelijke onderzoeken naar de corporaties Laurentius en Vestia. Beide onderzoeken lopen nog. Bij Laurentius hebben verdachten vermoedelijk geld verdiend met diverse onroerend goed transacties voor de woningcorporatie en dit geld in eigen zak gestoken. Laurentius is hierdoor waarschijnlijk voor miljoenen euro's benadeeld. Het onderzoek onder leiding van het FP startte eind 2011 naar aanleiding van signalen die waren binnen gekomen bij het Meldpunt Integriteit Woningcorporaties (MIW) en liep heel 2012 door.

Faillissementsfraude

Het Functioneel Parket heeft voor de rechtbank Almelo drie jaar gevangenisstraf geëist tegen een 55-jarige man uit de omgeving van Rijssen, die ervan verdacht wordt leiding te hebben gegeven aan een criminele organisatie die zich op grote schaal bezig hield met faillissementsfraude, valsheid in geschrift, witwassen en belastingfraude. Uit het strafrechtelijk onderzoek door de FIOD is naar voren gekomen dat de organisatie in georganiseerd verband van 2008 tot op heden bedrijven opkocht die nagenoeg failliet waren. De verdachten kochten op papier de bedrijven op voor 1 euro, terwijl uit onderzoek is gebleken dat de eigenaren van de bedrijven tussen de 5.000 en 25.000 euro betaalden aan de verdachten om van hun 'probleem BV's' af te komen. De rechtbank heeft de verdachte veroordeeld tot 24 maanden gevangenisstraf waarvan 6 maanden voorwaardelijk.

Milieu

Het Functioneel Parket heeft op 9 november 2012 voor de Bredase rechtbank gevangenisstraffen tot vier jaar geëist tegen de drie leidinggevenden van Chemie-Pack. Het OM houdt hen verantwoordelijk voor de gebrekkige naleving van de vergunning en de slechte veiligheidscultuur bij het bedrijf, waar gewerkt werd met gevaarlijke stoffen. Chemie-Pack brandde op 5 januari 2011 af. Uit het onderzoek door politie Midden en West Brabant bleek dat er bij het bedrijf grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werden opgeslagen en bewerkt op het middenterrein. Bevroren leidingen werden ontdooid met een gasbrander. Door de veiligheidsregels aan de laars te lappen, heeft Chemie-Pack naar het oordeel van het OM de aanmerkelijke kans aanvaard dat er een fatale brand zou ontstaan. De rechtbank veroordeelde de directeur en de veiligheidscoördinator tot 240 uur taakstraf en de productie leider tot 180 uur taakstraf. Daarnaast werden ze alle drie veroordeeld tot een half jaar voorwaardelijke gevangenisstraf. Het bedrijf kreeg van de rechter een boete opgelegd van vier ton.

First Curaçao International Bank (FCIB)

Het FP heeft voor de rechtbank Arnhem gevangenisstraffen van 18 maanden en 15 maanden geëist tegen twee verdachten in het fraudeonderzoek. Tegen de bank is een geldboete van 3 mln. euro geëist. Het FP verdenkt de verdachten van bankieren zonder vergunning in Nederland van 2001 tot 2006, het niet melden van ongebruikelijke transacties en leidinggeven aan een criminele organisatie. Volgens de officieren van justitie "is door het handelen van verdachten de integriteit van het financiële verkeer in Nederland geschaad." Uit het strafrechtelijk onderzoek is gebleken dat de FCIB feitelijk vanuit Nederland opereerde. De verdachten hebben de bedrijfsstructuur zodanig willen inrichten dat toezicht op haar activiteiten werd vermeden. Door zonder vergunning in Nederland te bankieren heeft FCIB zich aan Nederlands toezicht onttrokken en zich buiten en boven de wet geplaatst. Ook heeft de

bank geen meldingen gedaan in Nederland van ongebruikelijke transacties. Dit alles ondermijnt het vertrouwen in banken en kan de financiële markten ontwrichten. De bank is veroordeeld voor het bankieren door middel van een bijkantoor in Nederland (Berg en Dal) zonder dat de bank de vereiste vergunning had. Tevens heeft de bank geen melding gedaan van door haar gefaciliteerde, ongebruikelijke transacties. De rechtbank heeft beiden verdachten veroordeeld voor het leidinggeven aan deze strafbare feiten.

De bank is veroordeeld tot de betaling van een geldboete van € 1.19 mln. euro. De twee verdachten worden veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden en een geldboete van 327 mln euro.

2.3.2 FP en BOD-en: cijfers aanpak

In overzicht 9 is het aantal onderzoeken weergegeven dat in 2012 onder gezag van het FP is uitgevoerd. Het betreft zowel onderzoeken in de tactische fase als in de vervolgingsfase in eerste aanleg. Het betreft onderzoeken door m.n. Fiod, Inspectie SZW, maar ook 44 politie-onderzoeken (regiopolitie en Interregionale Milieuteams). In 2011 is voor het eerst over het FP gerapporteerd. De aantallen hieronder zijn daarmee vergelijkbaar, zij het dat ze zijn weergegeven in 4 i.p.v. 6 hoofdcategorieën.

Overzicht 9: onderzoeken FP en BOD-en

Aandachtsgebieden	2012	2011
Financieel Economische Criminaliteit	113	104
Financieel Economische Criminaliteit / Witwassen	-	10
Financieel Economische Criminaliteit / Zware Milieucriminaliteit	-	2
Mensenhandel	10	8
Witwassen	40	19
Witwassen / Zware Milieucriminaliteit	-	2
Zware Milieucriminaliteit	42	30
Overige	-	1
Totaal	205	176

In overzicht 10 zijn de vrijheidsstraffen gegeven die in 2012 in eerste aanleg zijn opgelegd in FP-zaken. De weergave daarvan is gelijk getrokken met die van regio's en het LP, zij het dat de opgelegde straffen niet zijn uitgesplitst naar aandachtsgebied. De wijze van genereren van deze cijfers is sinds vorig jaar sterk verbeterd. Een vergelijking met 2011 is dan ook lastig.

Overzicht 15

	< 1 jaar	1≤2 jaar	2≤5 jaar	≥ 5 jaar	totaal
Totaal	37	13	12	2	64

2.4 Internationaal

De aard van georganiseerde criminaliteit brengt per definitie vaak internationale samenwerking met zich mee. Dergelijke co-operatie kan de vorm aannemen van klassieke rechtshulp, gemeenschappelijke en parallelle onderzoeken, samenwerking met Europol en Eurojust, en niet-operationele samenwerking.

In de drie voorgaande jaren werd telkens in ongeveer de helft van de gerapporteerde onderzoeken internationaal samengewerkt met landen over de hele wereld. Hoewel een daarmee vergelijkbaar cijfer over 2012 niet beschikbaar is, is er geen reden te veronderstellen dat dit in 2012 minder zou

zijn. Onder enig voorbehoud kan iets gezegd worden over het aantal buitenlandse onderzoeken waarin Nederland middels rechtshulpverzoeken wordt gevraagd een bijdrage aan de opsporing te leveren. Dat is invalshoek waarmee een onderdeel van de Nederlandse aanpak van georganiseerde misdaad zichtbaar wordt gemaakt dat tot nu toe buiten beeld bleef.

Net als in voorgaande jaren zijn gegevens beschikbaar over het aantal Joint Investigation Teams waaraan Nederland heeft deelgenomen. En wordt ingegaan op de euregionale samenwerking in Limburg.

Joint Investigation Teams (JIT) en parallelle onderzoeken

JiIT's en parallelle onderzoeken zijn de meest intensieve vormen van operationele internationale samenwerking. Op de prioritaire aandachtsgebieden werd door arrondissementsparketten en regiokorpsen dertienmaal met het buitenland samengewerkt in een gezamenlijk onderzoeksteam (JIT, acht keer) of parallel onderzoek (vijf keer). In 2011 was dat in totaal twaalf maal. Bij de dNR/ het LP vond in 2012 vijf maal samenwerking plaats middels JIT of parallel onderzoek.

Inkomende rechtshulpverzoeken

Door uitvoeren van rechtshulpverzoeken van andere landen levert Nederland een bijdrage aan de aanpak van internationale georganiseerde criminaliteit.

Met enig voorbehoud (in verband met de volledigheid van de invoer in het geraadpleegde systeem en het doel van het systeem) kan worden gesteld dat Nederland in 2012 in ruim 300 buitenlandse onderzoeken naar georganiseerde misdaad om medewerking is gevraagd. Die verzoeken betroffen ruim 1800 (opsporings)handelingen, waaronder het horen van verdachten en getuigen, het uitvoeren van observaties, het doen van zoekingen en het zetten of doorgeleiden van taps. In de meeste gevallen ging het om drugsonderzoeken.

Deze cijfers komen uit een registratiesysteem dat niet is toegespitst op de registratie van de aanpak van georganiseerde criminaliteit. De cijfers die worden gepresenteerd zijn daar zo goed mogelijk op toegesneden. Het betreft rechtshulpverzoeken naar aanleiding van buitenlandse onderzoeken waar minimaal twee verdachten bij betrokken zijn en die strafbare feiten betreffen die vallen onder de prioritaire aandachtsgebieden. Verder betreft het verzoeken die substantiële inspanning van opsporingsdiensten of OM vragen, of die de inzet betreffen van een zwaarder opsporingsmiddel. De vele verzoeken die uitsluitend lichtere opsporingshandelingen betreffen, m.n. diverse vormen van informatieverstrekking, zijn dus niet meegeteld.

Euregionale samenwerking

Bijzondere vermelding verdienen de Limburgse regio's. Door de ligging van de provincie Limburg is de georganiseerde misdaad hier vaak internationaal georiënteerd. Het Bureau Euregionale Samenwerking (BES) bevordert de samenwerking met de buurlanden en verricht onder meer in internationale gemeenschappelijke teams grensoverschrijdende onderzoeken naar georganiseerde misdaad. Op voorstel van de hoofdofficier van justitie van het parket Limburg zijn de ministers van (Veiligheid en) Justitie van België, Nordrhein-Westfalen en Nederland tijdens een recentelijk gezamenlijk werkbezoek aan het Bureau voor Euregionale Samenwerking te Maastricht akkoord gegaan met de thematische benadering van de grensoverschrijdende samenwerking op een aantal thema's waaronder mensenhandel, drugs en criminele motorclubs. Dit betekent dat nog voor de zomer van 2013 euregionaal samengestelde werkgroepen van magistraten en politievertegenwoordigers zullen gaan werken aan een gezamenlijke aanpak van de deze problematiek. Het afgelopen jaar hebben in euregionaal verband twee JIT-onderzoeken plaatsgevonden: naar grootschalige hennepcultuur en autodiefstallen.

3. Geïntegreerde aanpak¹⁴ en niet-strafrechtelijke interventies

Het streven is om georganiseerde criminaliteit zoveel mogelijk geïntegreerd aan te pakken. Dat betekent dat op termijn in alle regio's Bestuur, OM, politie, Belastingdienst en andere partners worden betrokken bij de besluitvorming over welke verdachte personen, clusters en csv's worden aangepakt en hoe. Het kan daarbij gaan om hoofddaders, maar ook om facilitators. Op basis van een gedeelde analyse wordt van geval tot geval besloten of er strafrechtelijk, bestuurlijk, fiscaal of anderszins geïntervenieerd wordt. Of dat een combinatie van interventies wordt toegepast. Zo kunnen bijv. smart- en coffeeshops worden gesloten en fiscale naheffingen worden opgelegd. Maar er kunnen ook preventieve maatregelen worden genomen. Hoe dan ook heeft het afpakken van door misdaad verkregen vermogen nadrukkelijk aandacht. Het is de bedoeling criminelen waar mogelijk financieel te raken.

De bestuurlijke aanpak is een belangrijk onderdeel van de geïntegreerde aanpak. De RIEC's ondersteunen gemeenten bij de bestuurlijke aanpak en zij faciliteren de samenwerkende partners bij de geïntegreerde aanpak. In alle regio's zijn rondom de RIEC's vormen van geïntegreerde aanpak tot stand gekomen. En ook overal levert dat resultaten op. Niet in alle regio's is deze aanpak echter even ver gevorderd. Naast OM, politie, bestuur en Belastingdienst kunnen ook IND, UWV, KMar en bijzondere opsporingsdiensten partners in de geïntegreerde aanpak zijn. Daarnaast worden in toenemende mate private partners bij de aanpak betrokken.

Paragrafen 3.1 en 3.2 gaan in op de diverse vormen die geïntegreerde samenwerking in de regio's en bij FP en LP aanneemt. In paragraaf 3.1.2 staan gegevens over door de RIEC's geregistreerde handhavingsinterventies. Daarnaast zijn er ook interventies die buiten het RIEC-verband tot stand zijn gekomen.

Interventies kunnen zowel subjectgericht, fenomeengericht of preventief van aard zijn. Die laatste twee soorten raken weliswaar (leden van) csv's niet rechtstreeks, maar maken hen het crimineel handelen potentieel moeilijker.

3.1 Geïntegreerde aanpak in de regio's

In dit hoofdstukje wordt a.d.h.v. een aantal voorbeelden een schets gegeven van geïntegreerd werken in de regio's. Ook geeft het een eerste beeld van het aantal niet-strafrechtelijke interventies die via de RIEC's tot stand zijn gekomen.

3.1.1 Geïntegreerd werken in de regio's

In alle regio's vindt in RIEC-verband samenwerking plaats. Meestal is dat structureel en vindt de samenwerking plaats in werkgroepen of in casuoverleggen rond een of meer thema's. In deze werkgroepen of casustafels wordt door de RIEC-partners verzamelde informatie samengebracht. De verzamelde informatie kan aanleiding geven voor een of meer van de partners om tot een interventie over te gaan. In een aantal gevallen wordt daarover gezamenlijk besloten, in een zogenaamd interventieoverleg. Mensenhandel wordt vaak genoemd als thema van een casuoverleg, maar ook softdrugs, witwassen/vastgoed en 1%MC's. Die samenwerking strekt zich soms ook uit tot meer partners dan de RIEC-partners, bijvoorbeeld ook zorgpartners in het geval van mensenhandel. Ook buiten RIEC-verband wordt in de meeste regio's in concrete onderzoeken met externe partners samengewerkt, bijvoorbeeld met de Belastingdienst of de FIOD.

¹⁴ Ook wel aangeduid als integrale of programmatische aanpak

Voorbeelden

- *In Brabant en Zeeland is de geïntegreerde aanpak het verst gevorderd. Hier wordt gewerkt met een informatieplein, integrale werkvoorbereiding en – sturing, die integrale projectvoorstellen oplevert en een integrale weeg- en stuurploeg. Het werken met informatieplein, integrale werkvoorbereiding en – sturing zijn daar ver gevorderd. De bekende Task Force B5 speelt daarbij een belangrijke rol.*
- *Een mooi voorbeeld in verband met het financiële aspect van de geïntegreerde aanpak is het in 2012 gestarte Integraal Afpakteam Brabant waarin wordt samengewerkt door o.a. Politie, Defensie, Belastingdienst en gemeenten.*
- *In Limburg is voor ieder RIEC-aandachtsgebied een burgemeester als portefeuillehouder aangewezen, die op dat gebied de bestuurlijke aansturing binnen de provincie ontwikkelt.*
- *Vanuit Noord Holland wordt de samenwerking in het project Aanpak Criminaliteit IJmuidens Havengebied genoemd. Dat is een samenwerking met politie, gemeente, RIEC, Belastingdienst, FIOD, Regionaal Milieuteam Politie en het Regionaal Platform Criminaliteitsbestrijding.*
- *In het project Integere Haven Rotterdam hebben Om, Politie, het Havenbedrijf Rotterdam, de Douane en de FIOD zich verbonden aan de ontwikkeling van een gezamenlijke, programmatische aanpak ter bevordering van de integriteit binnen de Rotterdamse haven en daarmee het tegengaan van ondermijnende criminele activiteiten binnen de haven.*
- *Het zogeheten 'Integraal Appèl' waaraan wordt gewerkt i.s.m. RIEC Zuid-West Nederland is een set voorstellen voor algemene preventieve maatregelen die, met gebruikmaking van de barrièremethodiek, kunnen worden toegepast bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Naast elektriciens en makelaars komen ook branches zoals de autohandel en -verhuur aan bod.*
- *In de in 2012 gestarte mensenhandelaanpak rondom Eindhoven airport (zie ook 2.2.1) werken OM, politie, gemeente Eindhoven, KMar, Belastingdienst en RIEC samen. In het project is aandacht voor het realtime uitwisselen van signalen tussen KMar en prostitutiecontroleteams en het verbeteren van bestuurlijke handhaving en aanpak, ook n.a.v. de actie op het Baekelandplein. Onderdeel ervan is verder een awareness campagne voor risicovluchten, m.n. in verband met mensenhandel.*
- *Naar de hoofdverdachte in het in paragraaf 2.2.3 beschreven strafrechtelijk fraude-onderzoek Waterstof is ook de Belastingdienst een onderzoek gestart. De Belastingdienst heeft tijdens de actiedag beslag gelegd op vier auto's, een motorfiets en kantoorinventaris. Deze integrale aanpak is mede tot stand gekomen naar aanleiding van een analyse van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Haaglanden/Hollands Midden (RIEC HHM). In het RIEC HHM werken gemeenten, provincie, politie, OM, Belastingdienst, KMar, Douane en de FIOD en de Inspectie SZW samen om georganiseerde criminaliteit aan te pakken. Het RIEC HHM richt zich o.a. op vastgoedfraude (waaronder huisjesmelkers), mensenhandel, hennepeteelt en witwaspraktijken.*

3.1.2 Niet-strafrechtelijke interventies in de regio's

Het is voor het eerst dat in deze rapportage inzicht wordt verschaft in de inspanningen die in de regio's in RIEC verband worden gedaan op de bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van ondermijnende, georganiseerde, criminaliteit. Deels betreft het activiteiten van- of in het samenwerkingsverband in de regio's, deels betreft het informatie over niet-strafrechtelijke interventies. De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de RIEC's¹⁵ in het land en getotaliseerd naar een landelijk beeld. De cijfers zijn nog niet volledig, maar geven wel een goede indicatie. Het is de verwachting dat de rapportage over het jaar 2013 van de RIEC's zelf een vollediger beeld zal geven¹⁶.

Bestuurlijke Aanpak

Het gaat hier om werkzaamheden van de RIEC's bij de ondersteuning van de gemeenten (en provincies) bij de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Het betreft handhavingsacties die bijvoorbeeld zien op sluitingen van woningen, winkels, bedrijfspanden en/of horecapanden op

¹⁵ De informatie is afkomstig uit de (concept)jaarrapportages van de RIEC's, bestemd voor de regionale Stuurgroepen en aan het Ministerie van V&J. De hier opgenomen informatie is slechts een deel van de totale informatie: voor een volledig inzicht wordt verwezen naar die onderliggende rapportages.

¹⁶ Over het jaar 2013 zullen de RIEC's gebruik maken van een landelijk eenduidig format met extra aandacht voor de resultaten (interventies)

basis van APV, Opiumwet of overtreding van vergunningsvoorwaarden in andere wet- en regelgeving. Ook BIBOB-advisering is een taak van de RIEC's. Onder regie van de RIEC's zijn in 2012 rond de 700 handhavingsacties ondernomen. Verder zijn er in 2012 door de RIEC's in totaal ruim 1250 BIBOB-adviezen aan het bestuur geregistreerd¹⁷. Aan veel van deze acties en adviezen ligt informatie of afstemming met Politie, OM of andere ketenpartners ten grondslag.

Geïntegreerde aanpak

Bij de geïntegreerde aanpak ondersteunen de RIEC's de samenwerkende partners. In het RIEC wordt informatie uitgewisseld over concrete casussen die door de partners zijn aangedragen. Op basis van de beschikbare en geanalyseerde informatie wordt in (of naar aanleiding van) casusoverleggen in gezamenlijkheid besloten welke interventie of combinatie van interventies het meest effectief zal zijn: strafrechtelijk, bestuurlijk, fiscaal of anderszins. Interventies kunnen ook bestaan uit vergroting van de awareness en weerbaarheid van de economische sector die last heeft van deze vorm van criminaliteit¹⁸ en/of voorlichting.

In 2012 zijn er door de ketenpartners rond de 1300 casussen¹⁹ in de RIEC's ingebracht ter bespreking in een casusoverleg. Door de RIEC's is niet geregistreerd tot welke interventies dat heeft geleid. Wel kan ervan worden uitgegaan dat een deel van de 700 handhavingsacties uit casusoverleggen voortvloeien.

3.2 Niet-strafrechtelijke interventies van LP/ dNR en FP/ BOD-en

FP en Landelijk Parket(LP) werken op landelijk en internationaal niveau aan de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Bij beiden is het denken in termen van barrièremodel en integrale of programmatische samenwerking een belangrijk onderdeel van de aanpak. Deze twee parketten werken op landelijk niveau en hebben daardoor minder te maken met de RIEC's.

3.2.1 LP/ dNR

Gelet op de aard en ernst van de strafbare feiten die door het LP in samenwerking met de dNR (en de BOD-en) worden opgespoord en vervolgd is het strafrecht in deze zaken primair aan zet. Dat betekent niet dat er geen ruimte is voor andere dan strafrechtelijke interventies, maar deze lopen daar parallel in mee, of worden ingezet naar aanleiding van het strafrechtelijk onderzoek. Uitgangspunt hierbij is dat er geen afbreukrisico mag zijn voor het opsporingsonderzoek of voor de vervolging. De tactische programma's (zie paragraaf 2.1) dienen ook als kapstok voor de samenwerking met andere partners, zoals arrondissementsparketten en regiokorpsen, gemeenten, RIEC's, LIEC, Belastingdienst, IND, douane en private partners. Daarbij kan het gaan om bestuurlijke of fiscale handhaving jegens één of meer subjecten, maar ook om het vergroten van de bewustwording bij bedrijven en burgers door communicatie en/of voorlichting, betrekken van burgers en bedrijven bij preventieve- en tegenhoudmaatregelen, het verbreden van de informatiepositie, een effectievere handhaving en controle en het adviseren tot het aanpassen van wet- en regelgeving en/of een betere uitvoering daarvan.

Interventies en activiteiten

In 2012 was er sprake van rond de 120 niet-strafrechtelijke interventies en activiteiten. Ongeveer twintig daarvan waren gericht op subjecten.

Een aantal voorbeelden:

¹⁷ Niet alle RIEC's hebben de BIBOB adviezen geregistreerd. De BIBOB advisering is een taak van het RIEC.

¹⁸ Denk aan hotelbranche bij prostitutie, energiesector bij hennepsteelt,

¹⁹ De casussen hebben betrekking op de geprioriteerde aandachtsgebieden: georganiseerde hennepsteelt, vastgoed/witwassen, mensenhandel en de regionale handhavingsknelpunten (w.o. patseraanpak, milieucriminaliteit/1%MC).

- Aanpak een autobedrijf n.a.v. informatie aan lokaal bestuur. Activiteiten van het autobedrijf zijn gestopt, de locatie is gesloten.
- Uitzetting van een ongewenste vreemdeling, tevens Top X-subject, na informatiedeling en samenwerking met gemeente Rotterdam, Vreemdelingendienst Rotterdam en het arrondissementsparket Rotterdam.

In 2012 vonden ruim honderd niet-subjectgerichte interventies en activiteiten plaats op het werkterrein van LP/ dNR. Er werd daarbij samengewerkt met Nederlandse en buitenlandse partners, zowel publiek als privaat.

Enkele voorbeelden:

- In verband met uitbuiting in de hotelprostitutie vond in april 2012, in samenwerking met Horeca Nederland, een testactie plaats. Daarbij werden actrices ingezet in de rol van callgirl. Dit om te testen of hotelpersoneel in staat is om signalen van hotelprostitutie te herkennen en daar actie op te ondernemen. De branche heeft positief gereageerd op de actie die gericht was op vergroting van de awareness voor de problematiek. Een en ander heeft geresulteerd in een voorlichtingsfilm die op 30 mei jl. is gepresenteerd.
- Grootschalige handhavingsactie tegen mensenhandel op het Baekelandplein in Eindhoven. Sterke aanwijzingen uitbuiting. Daarbij werd samengewerkt met o.a. de gemeente Eindhoven, de GGD, het EMM, het regiokorps Zuid-Oost Brabant en het arrondissementsparket Den Bosch
- Van 28-okt t/m 5 nov 2012: controle op de (binnen)scheepvaart tussen Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht, Moerdijk, Terneuzen, Vlissingen. Niet-EU onderdanen, bijv. van Filippijnse herkomst, die zich aan boord bevinden en de uitzendbureaus die verantwoordelijk zijn voor hun uitzending worden gecontroleerd in het kader van arbeidsuitbuiting.
- Burgers worden, in samenwerking onder meer het National Cyber Security Centrum, gewaarschuwd voor zogenaamde "ransomware" aanvallen. Er wordt gewaarschuwd voor dergelijke malafide software en hoe men moet handelen bij het aantreffen daarvan.
- Preventieve inzet op het bestrijden en frustreren van de productie van synthetische drugs. Op basis van meldingen, betreffende verdachte glaswerk bestellingen, zijn bedrijfsbezoeken aan glasinstrumentenmakers en tussenhandelaren afgelegd. Doel hierbij is om enerzijds artikel 10A OW uit te leggen, anderzijds om boekhoudingen te controleren. Op meldingen van bestellingen van tabletteermachines gebeurt hetzelfde. Middels deze bedrijfsbezoeken worden regelmatig bestellingen/leveringen van verdacht glaswerk en tabletteermachines gestopt of tegengehouden.
- Aanbieders van GBL worden geïdentificeerd i.s.m. het Internet Service Centre van de Douane en via het LP per e-mail gewaarschuwd dat zij zich bezighouden met illegale activiteiten en dat zij niet anoniem/onaantastbaar zijn op internet.
- Bestuurlijke rapportage aan de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB). In een onderzoek werd een modus operandi ten aanzien van phishing fraude gesignaleerd die wellicht nog niet bij alle banken bekend is

3.2.2 FP/ BOD-en

Binnen het domein van het FP moeten bestuurlijke partners, toezichthouders, private partijen en strafrecht elkaar vinden in de bescherming van gemeenschappelijke belangen, nl. de integriteit van stelsels en van het bestuur. Dat vereist afstemming, informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de betrokken bestuurs- en strafrechtelijke instanties, waarbij ook private partijen als partner fungeren. Vast onderdeel van de diverse integrale of programmatische aanpakken van het FP is het delen van informatie om te komen tot een gezamenlijk beeld, deze informatie vervolgens gezamenlijk te analyseren, de signalen te wegen en op basis daarvan een interventiestrategie in te richten. Het gaat dus om een integrale beoordeling van alle signalen. De belangrijkste vraag bij de beoordeling is welke interventiemix het meeste effect heeft op de branche als geheel. In 2012 is bij de aanpak van de

integriteitsschendingen bij woningcorporaties, de afroming kassa's en de aanpak van malafide uitzendbureaus deze manier van werken toegepast.

Voorbeelden

Onderstaande voorbeelden laten zien dat een groot deel van de signalen van ondermijnende criminaliteit in het domein van het FP anders worden afgedaan dan door strafrechtelijke interventies, onder meer vanuit toezicht.

- Binnen de aanpak van *woningcorporaties* zijn 28 signalen beoordeeld. In 8 gevallen is gekozen voor een strafrechtelijk onderzoek, in combinatie met maatregelen vanuit toezicht (vervangende bestuurder etc.). In 9 gevallen is er gekozen om bestuurlijk op te treden.
- In de gezamenlijk aanpak met de belastingdienst naar *fraude in de omzetverantwoording* bij een supermarktketen is in 6 gevallen een strafrechtelijk onderzoek gestart. De overige signalen zijn door de belastingdienst fiscaal afgedaan. In totaal ging het om circa 113 signalen.
- De aanpak van *malafide uitzendbureaus*, een samenwerking binnen het Landelijke interventieteam (SZW, Belastingdienst, UWV etc.), heeft in 2012 circa 230 inspecties opgeleverd. In 15 gevallen is er voor gekozen strafrechtelijk op te treden. Daarnaast is een risicomodel opgezet met informatie vanuit de verschillende deelnemende partijen. Dit levert een top 100 op van natuurlijke dan wel rechtspersonen. Deze Top X zal in gezamenlijk verband worden gewogen, waarna een interventiemix wordt opgesteld.

Private partners

Zowel bij de aanpak van malafide uitzendbureaus als bij de aanpak van de afroming van kassa's zijn private partijen betrokken. Bij de malafide uitzendbureaus zijn private partijen vertegenwoordigd in een gremium waar voorstellen en maatregelen worden besproken. Bijvoorbeeld brancheorganisaties in het uitzendwezen en de Kamer van Koophandel. Ook hebben private partners een belangrijke rol in het aanleveren van signalen omtrent mogelijke misstanden. Uit de analyse van de uitzendsector blijkt dat er specifieke sectoren zijn, waarin malafide uitzendbureaus actief zijn. Het gaat dan om sectoren als de schoonmaak, bouw, uitzendsector, land- en tuinbouw, auto(poets)bedrijven, horeca en detailhandel. De versterking van publiek/private samenwerking vormt een apart projectonderdeel. De aanpak van de fraude in de omzetverantwoording, ook wel kassafrude genoemd, is sterk gericht op de private partijen. De aanpak bevordert de eigen verantwoordelijkheid van de sector door het bieden van inzicht in het nalevingstekort en in de eigen controlemogelijkheden, alsmede het versterken van zelfregulering. De branche (franchisegevers en fiscale dienstverleners) moet in control komen met betrekking tot de verantwoording van de omzet van de franchisenemers.

4. Aandachtspunten en conclusies

OM en Politie kijken tevreden terug op de aanpak van georganiseerde misdaad in 2012. De door de minister gestelde doelstelling ten opzichte van 2009 is ruim gehaald.

Het is goed om te zien dat de intensiveringsinspanningen van de afgelopen jaren hebben geleid tot beduidend meer onderzoeken op mensenhandel, witwassen en georganiseerde hennepcultuur. En dat het LP, de dNR en de BOD-en er op het aandachtsgebied synthetische drugs in slagen op flinke schaal in te springen op het verschijnen van de nieuwe (pre)precursor APAAN.

De aanpak van georganiseerde criminaliteit op de prioritaire aandachtsgebieden vindt ook plaats middels andere dan projectmatige onderzoeken. En ook in de aanpak van georganiseerde criminaliteit op andere dan de prioritaire aandachtsgebieden is in 2012 veel energie gestoken. Het is indrukwekkend om te zien hoe vaak ons land een bijdrage levert aan een opsporingsonderzoek in het buitenland. OM en Politie hebben dat in deze rapportage laten zien, om zo een completer beeld te geven van de inzet op de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Dat past, zeker in een tijd waarin het steeds meer gaat om een mix van interventies, strafrechtelijk of anderszins. Projectmatige onderzoeken op een beperkt aantal prioritaire aandachtsgebieden laten weliswaar een belangrijk, maar in toch beperkt deel van de aanpak zien.

De geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit heeft zich in 2012 verder ontwikkeld. Er hebben vele activiteiten en interventies plaatsgevonden. Het is goed om te zien met hoeveel creativiteit dit binnen OM en politie wordt opgepakt.

De wil is er uiteraard om de stijgende lijn de komende jaren voort te zetten. De komst van de Nationale Politie biedt kansen om ondermijning in een breder verband en vanuit een samenhangend criminaliteitsbeeld aan te pakken, ook landelijk. De met de komst van de NP gepaard gaande reorganisatie betekent echter in ieder geval voor de nabije toekomst dat het op peil houden van de bestaande resultaten een prestatie op zich inhoudt. Voor een verdere groei en kwalitatief betere aanpak is ook nodig dat de informatiepositie nog verder verbetert. Uitstekend inzicht in aard en omvang van en de spelers in de georganiseerde misdaad is van groot belang bij het maken van de goede keuzes in de aanpak, zeker ook gegeven de per definitie beperkte capaciteit. Hoe meer we het plafond van mogelijk aantal onderzoeken naderen, hoe belangrijker het aandeel van niet-strafrechtelijke interventies moet worden. Het is dus van groot belang dat de geïntegreerde aanpak verder van de grond komt en wordt geborgd en de RIEC's en andere partners nog beter gepositioneerd raken.